

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра філософії та релігієзнавства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
і навчальної роботи та рекрутації
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 18. 10. 2017 р.

ПРОГРАМА

вибіркової навчальної дисципліни

РЕЛІГІЄЗНАВСТВО

Підготовки бакалаврів

спеціальності 032 Історія та археологія

014 середня освіта (історія)

освітньої програми «Історія, європеїстика, археологія»,

«Історія, правознавство, суспільствознавство»

Програма навчальної дисципліни «Релігієзнавство» підготовки бакалаврів, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 032 Історія та археологія, за освітньою програмою «Історія, європеїстика, археологія» та спеціальності 014 середня освіта (історія), за освітньою програмою «Історія, правознавство, суспільствознавство».

Розробник: Борейко Ю. Г., доцент, кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії та релігієзнавства

Рецензент: Возняк С. С., доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри кутурології та хореографічного мистецтва

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри філософії та релігієзнавства

протокол № 1 від 11 вересня 2017 р.

Завідувач кафедри: (А. М. Семенов)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки

протокол № 2 від 12.10 2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (О. М. Карліна)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Протокол № 1 від 18.10. 2017 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	03 Гуманітарні науки, 032 Історія та археологія Історія, європеїстика, археологія 014 середня освіта (історія) Історія, правознавство, суспільствознавство Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 4/120		Рік навчання 2
		Семестр 3
		Лекції 26 год.
		Практичні (семінарські) 20 год. Лабораторні ____ год. Індивідуальні ____ год.
		Самостійна робота 66 год.
ПНДЗ: є		Консультації 8 год.
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ:

Вивчення курсу «Релігієзнавство» здійснюється протягом одного семестру. Курс є вибіркоким і розрахований для студентів денної форми навчання.

Засвоєння навчального матеріалу на заняттях з курсу «Релігієзнавство» передбачає дотримання принципів об'єктивності, толерантності, правового забезпечення свободи совісті, світоглядного плюралізму. Феномен релігії розглядається у контексті розвитку духовної культури, тобто з'ясовуються особливості релігії як культурного явища у взаємодії з іншими суспільними інститутами та процесами.

Метою курсу є формування цілісного уявлення про релігієзнавство як галузь знань, ознайомлення студентів із колом проблем релігієзнавчої науки, опанування категоріальним апаратом, вивчення загальних положень різних релігійних систем, закономірностей становлення та розвитку релігійних відносин; розвиток національної свідомості студентів; виховання патріотичних і морально-етичних переконань, толерантного ставлення до представників різних віросповідань.

Завдання курсу полягають у виявленні соціокультурного контексту основних релігійних традицій; окресленні основних проблемних питань релігієзнавчих досліджень; вивченні основних релігійних систем сучасності та з'ясуванні їх взаємозв'язку з загальносвітоглядними та філософськими проблемами; аналізі релігієзнавчої проблематики в контексті процесів державотворення; виробленні світоглядних орієнтирів, спрямованих на самовизначення людини у сучасних релігійних процесах.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- міжнародних документах, основних законодавчих актах України про свободу совісті і релігійні організації, про альтернативну(невійськову) службу, про освіту, положення Конституції України, пов'язані з правовим закріпленням і забезпеченням свободи совісті в Україні;
- сутності релігії, її походження, структури, функцій, ролі у духовній культурі людства;
- історії та сучасному стані ранніх та пізніх національних релігій, основних положеннях віровчення і культу світових релігій та їх напрямків, а також неокультів;
- основ філософії, соціології, психології, культурології релігії, історичних форм вільнодумства;

- історії та сучасного стану релігій в Україні, особливостей формування слов'янського варіанту християнства, специфіки утворення греко-католицької церкви, функціонування трьох православних церков в Україні на сучасному етапі;
- діяльності УПЦ, УПЦ (КП), УАПЦ, УГКЦ, їх діалогу з урахуванням права людини сповідувати певну релігію чи не сповідувати жодної, відправляти чи не відправляти релігійні культу.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Походження релігії, її первісні, етнічні та національно-державні форми

Тема 1. Релігієзнавство як галузь знань

Виникнення та становлення релігієзнавства як окремої галузі знань. Методи дослідження у релігієзнавстві. Методологічні принципи релігієзнавства. Релігієзнавство як полідисциплінарна сфера гуманітарного знання. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна.

Тема 2. Сутність та соціальна природа релігії

Релігія як предмет вивчення релігієзнавства. Поняття і сутність релігії. Структура релігії. Релігійна свідомість. Релігійний культ. Релігійні організації. Основні функції релігії. Теологічний та науковий підходи до вивчення релігії. Надприродне як об'єкт релігійних вірувань. Віра як феномен релігійності. Класифікація релігій.

Тема 3. Виникнення релігії та її первісні форми

Походження релігії. Проблема датування виникнення релігії. Наукові концепції виникнення релігії. Теологічні теорії походження релігії. Особливості первісних форм релігії. Первісний анімізм. Міф як відображення поглядів на світ. Первісна магія. Табу як система заборон і обмежень. Первісний фетишизм. Єдність елементів первісних вірувань. Тотемізм. Культ предків. Поховальні, промислові, землеробські культу. Культ духів покровителів, вождів і царів, богів племен. Шаманізм.

Тема 4. Етнічні релігії Стародавнього світу

Поняття ранніх національних релігій. Основні риси ранніх національних релігій. Релігії народів Близького Сходу та Середземномор'я: давньоєгипетська релігія, релігія народів Двортччя, релігія Стародавньої Греції, давньоримська релігія. Релігійні вірування та уявлення давніх слов'ян. Ранні національні релігії в культурно-історичному розвитку людства.

Тема 5. Національно-державні релігії

Поняття пізніх національних релігій. Головні риси пізніх національних релігій. Іудаїзм. Зороастризм. Конфуціанство. Даосизм. Індуїзм. Джайнізм. Сикхізм. Синтоїзм. Національно-державні релігії в сучасному світі.

Змістовий модуль 2. Світові релігії та новітні релігійні рухи

Тема 6. Буддизм

Історичні та соціальні передумови зародження буддизму. Духовні пошуки середини I тис. до н.е. Будда як історична особа. Проповідницька діяльність Будди. «Чотири благородні істини». Поширення буддизму. Буддійське священні писання. Трипітака. Буддизм: релігія чи філософія. Теорія дхарм. Анімістична концепція. Вчення про Бога. Концепція людської душі. Метемпсихоз. Сансара. Карма. Нірвана. «Восьмискладовий шлях спасіння». Трілакшана. Моральна концепція буддизму. Релігійно-філософські школи буддизму. Тхеравада. Хінаяна. Махаяна.

Тема 7. Християнство

Історичні та соціальні умови виникнення християнства. Релігійні та філософські джерела християнства. Проблема особи Ісуса Христа та концепції її вирішення. Символ віри як кредо християнства. Вчення про Святу Трійцю. Культ Діви Марії. Ангельська ієрархія. Сатана як антипод Бога. Культ християнських святих. Моральна доктрина. Християнський культ. Православ'я. Католицизм. Відмінності між православ'ям і католицизмом. Українська греко-католицька церква. Православні церкви в сучасній Україні. Виникнення і основні теоретичні засади протестантизму. Ранні протестантські течії. Лютеранство. Кальвінізм. Англіканська церква. Напрямки пізнього протестантизму. Баптизм. Адвентизм. П'ятидесятництво. Християнська течія Свідків Єгови.

8. Іслам

Іслам як світова релігія. Регіон поширення ісламу. Соціально-економічні та духовні передумови виникнення ісламу. Рух ханіфів. Мухамед–засновник ісламу. Культ єдиного бога Аллаха. Перші послідовники ісламу. Переселення Мухамеда з Мекки в Медину. Хіджра. Розповсюдження ісламу. Перші халіфи і мусульманські завоювання. Віровчення ісламу. Коран і Суна – священне писання мусульман. Елементи мусульманського культу. “П'ять стовпів ісламу”. Напрямки в ісламі: сунізм і шиїзм.

Тема 9. Новітні релігійні рухи

Терміни для позначення неорелігій. Основні риси та особливості нових релігійних рухів. Причини виникнення релігійних новоутворень. Криза традиційної релігійності. Роль наукового світогляду в появі нових релігійних рухів. Соціально-психологічні причини як фактор виникнення неорелігій. Глобальні екологічні проблеми та політичні чинники появи неокультів. Класифікація нетрадиційних релігійних вірувань та рухів.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Сем.	Сам. роб.	Конс.
Змістовий модуль 1. Походження релігії, її первісні, етнічні та національно-державні форми					
Тема 1. Релігієзнавство як галузь знань	11	2	2	7	
Тема 2. Сутність та соціальна природа релігії	12	2	2	7	1
Тема 3. Виникнення релігії та її первісні форми	12	2	2	7	1
Тема 4. Етнічні релігії Стародавнього світу	12	2	2	7	1
Тема 5. Національно-державні релігії	12	2	2	7	1
Разом за змістовим модулем 1	59	10	10	35	4
Змістовий модуль 2. Світові релігії та новітні релігійні рухи					
Тема 6. Буддизм	15	4	2	8	1
Тема 7. Християнство	19	6	4	8	1
Тема 8. Іслам	15	4	2	8	1
Тема 9. Новітні релігійні рухи	12	2	2	7	1
Разом за змістовим модулем 2	61	16	10	31	4
Всього годин:	120	26	20	66	8

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Тема	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Походження релігії та її первісні, етнічні та національно-державні форми		
1	Дисциплінарна структура релігієзнавства.	4
2	Релігія в системі форм суспільної свідомості.	3
3	Віра як атрибутивна характеристика релігійної свідомості.	3
4	Поховальні та поминальні культу. Культ вождів. Культ богів племен. Культ духів-покровителів.	4
5	Релігія народів Дворіччя.	3
6	Джайнізм.	3
7	Сикхізм.	3
8	Ламаїзм.	3
9	Ваджраяна.	3
10	Дзен-буддизм.	3
11	Християнські Вселенські собори.	4
12	Анабаптизм, менонітство, методизм.	4
13	Проблема екуменізму в християнстві.	3
14	Релігійно-філософські школи сунізму.	4
15	Течії в шиїзмі.	3
16	Сучасні мусульманські релігійно-політичні рухи.	4
17	Езотеричні об'єднання.	3
18	Синтетичні релігії	3
19	Сатанізм.	3
20	Соціальний ґрунт поширення неорелігій в Україні.	3
	Разом	66

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальним навчально-дослідним завданням для студентів є написання реферату-доповіді. Реферат-доповідь – це розв'язання конкретної проблеми, яке ґрунтоване на теоретичному осмисленні вивченого матеріалу та опрацьованої літератури з урахуванням суспільно-значущих тем. Рекомендований обсяг реферату – 12-15 сторінок (22000-2500 знаків).

Реферат повинен містити вступну частину, основну частину, висновки. Вступна частина повинна містити обґрунтування актуальності теми, постановку проблеми, формулювання завдань, зазначення методів дослідження проблеми, аналіз джерел, на основі котрих підготовлений реферат. Основна частина включає аналіз, коментарі, факти, аргументацію власної позиції. Висновки – це короткі і обґрунтовані підсумки проведеного дослідження. В роботі обов'язково повинні бути посилання на джерела, які використовував автор. В цілому змістову структуру реферату можна узагальнити наступним чином: короткий зміст (анотація) – 150-200 знаків, ключові слова, вступ, основна частина, висновки.

В оцінюванні будуть враховані: актуальність та чітке формулювання проблеми, повнота висвітлення теми, розв'язання проблеми, грамотність оформлення.

Творча робота з курсу “Релігієзнавство” має проблемний характер; передбачає ґрунтовне опрацювання теоретичного матеріалу, першоджерел та додаткової літератури.

Максимальна кількість балів, яку отримає студент за виконану роботу на “відмінно”- 10, “добре” – 9, “задовільно” – 6-7.

Тематика рефератів

1. Релігія та інші явища духовної культури.
2. Елементи первісних вірувань у сучасних релігіях.
3. Шаманізм і жрецтво як форми спілкування з надприродним світом.
4. Солярний культ у віруваннях та уявленнях стародавнього світу.
5. Реформа фараона Аменхотепа IV як вияв монотеїстичної тенденції.
6. Давньоєгипетське жрецтво в розвитку раціональних знань.
7. Спільні риси давньогрецької та давньоримської релігій.
8. Жертвопринесення та їх значення в релігії.
9. Веди як священні книги релігій давньої Індії.
10. Культ предків у давньослов'янських віруваннях.
11. Філософські та моральні принципи іудаїзму.
12. Старий Завіт як священне писання іудаїзму.
13. Тора як втілення іудейського монотеїзму та релігійного культу.
14. Талмуд: структура і філософський зміст.
15. Етичні принципи зороастризму.
16. Вішнуїзм і шиваїзм як напрямки індуїзму.
17. Філософський зміст "Упанішад".
18. "Махабхарата" і "Рамаєна" як вияв індуїстської ідеології.
19. Порівняльна характеристика релігійно-філософських концепцій конфуціанства і даосизму.
20. "Кодзікі" і "Ніхонсьокі" як основа синтоїзму.
21. Проблема людини у релігійно-філософській концепції буддизму.
22. Наукове й біблійне бачення походження світу та людини.
23. Проблема екуменізму в християнстві.
24. Соціальна доктрина католицизму.
25. Соціально-політичні орієнтації в сучасному протестантизмі.
26. Сучасна соціально-політична доктрина ісламу.
27. Біблія і Коран: порівняльна характеристика.
28. Неорелігії в Україні.
29. Державно-церковні відносини в Україні.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Залік проводиться шляхом визначення підсумкової оцінки за 100-бальною шкалою і складається із сумарної кількості балів за:

1. поточне оцінювання з відповідних тем (30 балів);
2. виконання ІНДЗ, які зараховуються у поточний контроль (10 балів);
3. модульна контрольна робота (60 балів).

Поточний контроль (макс = 40 балів)									Модульний контроль (макс = 60 балів)	Заг. к-сть балів		
Модуль 1					Модуль 2				Модуль 3		100	
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2				ІНДЗ	МКР1		МКР2
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9				
4	2	3	3	3	3	6	3	3	10	30	30	

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми

	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на модульних контрольних роботах

4 бали – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

6 балів – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має не чіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

10 балів – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

16 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

18 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

20 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

22 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

24 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

26 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

28 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та

аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

30 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічне релігієзнавство [Підручник] / За науковою редакцією професора А.Колодного. – К.: Світ Знань, 2000. – 862 с.
2. Арестов В.М., Шудрін І.О. Нетрадиційні релігії: суть і спрямування / В.М. Арестов, І.О. Шудрін. – М.: Наука, 1987. – 316 с.
3. Баркер А. Новые религиозные движения / А. Баркер / Пер. с англ. – СПб.: Изд-во РХГИ, 1997. – 282 с.
4. Бессерман П. Каббала и еврейский мистицизм / П. Бессерман / Пер. с англ. А. Блеез. – М.: Гранд, 2002. – 208 с.
5. Библия. Издательство Московской Патриархии, 2011. – 1376 с.
6. Бойс Е. Зороастрийцы. Верования и обычаи / Е. Бойс. – М.: Наука, 1987. – 316 с.
7. Будда: История о перерождениях / Пер. с пали Б. Захарьина. – М.: Худож. Лит., 1991. – 79 с.
8. Буддизм. Словарь / Под ред. Жуковской Н.Л., Игнатовича А.Н., Корнева В.И. – М.: Республика, 1992. – 287 с.
9. Буддизм: Четыре благородных истины [Сб. / Сост. Я. Боцман]. – М.: ЭКСМО; Харьков: Фолио, 2002. – 832 с.
10. Васильев Г. А., Коломийцев А. К. Неопротестантизм / Г. А. Васильев, А. К. Коломийцев. – М.: Наука, 1990. – 153 с.
11. Васильев Л.С. История Востока. [В 2-х томах] / Л.С. Васильев. – Т. 1. – М. : Высш. шк., 1998. – 286 с.
12. Васильев Л.С. История религий Востока / Л.С. Васильев. – М. : Высшая школа, 1988. – 319 с.
13. Вонг Е. Даосизм / Е. Вонг / Пер. с англ. – М. : ФАИР-ПРЕСС, 2001. – 278 с.
14. Гараджа В.И. Социология религии: [Учеб. пособие] / В.И. Гараджа. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 239 с.

15. Гергей Е. История папства / Е. Гергей / Пер. С венг. – М. : Республика, 1996. – 463 с.
16. Дао: гармония мира / Пер. с древнекит. – М. - Харьков Эксмо-Пресс - Фолио 2000. –864 с.
17. Даосская алхимия / Пер. с кит., коммент., примеч., вступ, ст. Е. А. Торчинов. – СПб.: Азбука - Петербургское Востоковедение, 2001. – 470 с.
18. Докаш В., Лешан Ю. Загальне релігієзнавство / В. Докаш, Ю. Лешан. – Чернівці: Книги – XXI, 2005. – 376 с.
19. Історія релігії в Україні: У 10-ти т. – К., 1996-2004. Т. 10. Релігія і церква років незалежності України. – Дрогобич: Коло. – 2003. – 616 с.
20. Історія релігій в Україні: [Навч. Посібник] / А.М. Колодний, П.Л. Яроцький, Б.О. Лобовик та ін. / За ред. А.М. Колодного, П.Л. Яроцького. – К. : Т-во “Знання” 1999. – 699 с.
21. Кальвин Ж. Наставление в христианской вере: [В 2 т.] / Ж. Кальвин / Пер. с фр. – Т.1. М., Мысль, 1997. – 234 с.
22. Карташов А. В. Вселенские соборы / А. В. Карташов. – М. : Республика, 1994. – 547 с.
23. Кислюк К. В., Кучер О. В. Релігієзнавство / К. В. Кислюк, О. В. Кучер. – К. : Кондор, 2004. – 646 с.
24. Кодзики: Записки о деяниях древности: [В 2т.] / Пер. со старояп. – М.: Наука, 1995. – 154 с.
25. Колодний А. Основи релігієзнавства. [Курс лекцій] / А. Колодний. – К.-Дрогобич: Коло, 2006. – 168 с.
26. Колодний А.М. Релігієзнавство: предмет, структура і риси / А.М. Колодний // Наукові записки НаУКМА. – Том 1: Філософія і соціологія. – К., 1996. – С. 67– 81.
27. Колодний А. Феномен релігії. Природа, структура, функціональність , тенденції / А. Колодний. – К.: Світ знань, 1999.– 52 с.
28. Крымский А. Е. История мусульманства [3-е изд., перераб. и доп.] / А. Е. Крымский.– М. : Жуковский: Кучково поле, 2003. – 462 с.
29. Кун Н. А. Легенды и мифы Древней Греции / Н. А. Кун. – Ростов-н/Д.: Феникс, 2008. – 475 с.
30. Лебедев А. П. История разделения церквей в IX, X и XI веках / А. П. Лебедев. – СПб.: «Алетейя», 1999. – 442 с.
31. Лисенко С. Учитель Силенко. Його родовід, життя і Віра в Даж-бога / С. Лисенко. – К. : Обереги, 1996. – 544с.
32. Лобода Е.Б. Даосизм: история возникновения и развития / Е.Б. Лобода. – М. : Саттва, 1993. – 171 с.
33. Лубський В.І., Лубська М.В. Історія релігій / В.І. Лубський, М.В. Лубська. – К. .: Центр учбової літератури, 2009. – 776 с.
34. Лютер М. Основи християнської віри: Малий Катехізис / М. Лютер. – Тернопіль: Б.в, 1998. – 97 с.
35. Накорчевский А. А. Синто / А. А. Накорчевский. – СПб. : «Азбука-классика»; «Петербургское Востоковедение», 2003. – 448 с.
36. Петрик В. Церква сайєнтології / В. Петрик // Людина і світ. – 2000. – № 4. – С. 16-23.
37. Рак И. В. Легенды и мифы Древнего Египта [5-е изд.] / И. В. Рак. – СПб.: Нева, Летний сад, 1999. – 547 с.
38. Рак И. В. Мифы древнего и раннесредневекового Ирана / И. В. Рак. – СПб. : «Журнал «Нева» -«Летний Сад», 1998. – 560 с.
39. Релігієзнавство [Підручник] / За ред. М. Заковича. – К. : Вища школа, 2000. – 315 с.
40. Релігієзнавство [Підручник] / За ред. В. Лубського. – К. : Видавничий центр "Академія", 2000. – 312 с.
41. Релігієзнавство: предмет, структура, методологія / За ред. А.Колодного і Б.Лобовика.– К.: Вища школа, 1996. – 194 с.

42. Релігієзнавчий словник / За ред. проф.. А.Колодного і Б.Лобовика. – К.: Четверта хвиля. – 1996. – 392 с.
43. Религии Древнего Востока // РАН / Отв. ред.: Г. М. Бонгард-Левин, А. Н. Мещеряков – М.: Восточная литература РАН, 1995. – 342 с.
44. Религии Китая: [Хрестоматия] / Ред.-сост. Е. А. Торчинов. – СПб. : Изд-во "Евразия", 2001. – 512 с.
45. Ренан Э. История веков христианства. Жизнь Иисуса. Апостолы / Э. Ж. Ренан. – Минск : Беларусь, 1991. – 493 с.
46. Силенко Л. Мага Віра / Лев Силенко. – Канада, США : Видавництво РУНВіри.– 1979. – 1427 с.
47. Тайлор Э. Первобытная культура / Э. Тайлор / Пер. с англ. – М. : Политиздат, 1989. – 573 с.
48. Тальберг Н. История христианской церкви / Н. Тальберг. – М. : Издательство Свято-Тихоновского Богословского Института, 2001. – 518 с.
49. Токарев С. А. Ранние формы религии / С. А.Токарев. – М. : Политиздат, 1990. – 622 с.
50. Усманов Я. Православные обряды: крещение, венчание, погребение / Я. Усманов. – Рн/Д. : Феникс, 2001. – 521 с.
51. Фрэйзер Дж. Золотая ветвь: исследование магии и религии/ Дж. Фрэйзер / Пер. с англ. М. К. Рыклина. – М. : АСТ, 2006. – 781 с.
52. Христианство. Энциклопедический словарь. [В 3-х т.]. / Ред. коллегия: Аверинцев С. и др. – М. : Большая Российская энциклопедия, Т. 3, 1995. – 589 с.
53. Яроцький П.Л. Релігієзнавство: [Навч. посібник] / П.Л. Яроцький. – К.: Кондор, 2004. – 308 с

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ:

1. Релігієзнавство як галузь знань. Предмет релігієзнавства.
2. Основні розділи релігієзнавства.
3. Релігієзнавство і теологія.
4. Поняття і сутність релігії.
5. Релігія та інші явища духовної культури.
6. Структура релігії.
7. Основні функції релігії.
8. Виникнення релігії.
9. Теорії походження релігії.
10. Критерії класифікації релігій.
11. Первісні (ранні) форми релігії.
12. Елементи первісних вірувань у сучасних релігіях.
13. Поняття національних релігій.
14. Характерні риси та особливості ранніх національних релігій.
15. Давньоєгипетська релігія.
16. Релігія народів Дворіччя.
17. Релігія Стародавньої Греції.
18. Давньоримська релігія.
19. Релігійні вірування східних слов'ян.
20. Загальна характеристика пізніх національних релігій.
21. Іудаїзм: виникнення, віровчення, культ.
22. Індуїзм як вияв ментальності індусів.
23. Віровчення та культ зороастризму.
24. Конфуціанство.
25. Даосизм.
26. Особливості виникнення та розвитку синтоїзму.
27. Поняття світових релігій.

28. Соціальні та історичні умови виникнення буддизму.
29. Основні положення віровчення буддизму.
30. Трипітака – священна книга буддизму.
31. Буддистський культ.
32. Релігійно-філософські школи буддизму.
33. Історичні передумови виникнення християнства.
34. Релігійні та філософські джерела християнства.
35. Вселенські християнські собори.
36. Християнське віровчення.
37. Біблія – священна книга християн.
38. Структура Біблії. Старий Завіт. Новий Завіт.
39. Християнський культ.
40. Розколи в християнстві. Головні християнські напрямки.
41. Формування православ'я як східного напрямку християнства.
42. Становлення православних віровчення та культу.
43. Регіон поширення православ'я. Православні автокефальні церкви.
44. Католицизм як західний напрямок християнства.
45. Католицькі чернечі ордени.
46. Сучасний католицизм.
47. Відмінності між православ'ям і католицизмом.
48. Українська греко-католицька церква.
49. Православні церкви в сучасній Україні.
50. Виникнення і основні теоретичні засади протестантизму.
51. Ранні протестантські течії.
52. Напрямки пізнього протестантизму.
53. Свідки Єгови.
54. Виникнення та становлення ісламу.
55. Віровчення ісламу.
56. Коран і Суна – священні писання мусульман.
57. Мусульманський культ. “П'ять стовпів ісламу”.
58. Напрямки в ісламі: сунізм, шиїзм.
59. Сучасні мусульманські релігійно-політичні рухи.
60. Нетрадиційні релігії та релігійні неорухи.